METHODEN TER VOORKOMING VAN DUBBELE BELASTING; CREDITMETHODE VERGELEKEN MET DE EXEMPTIEMETHODE

door Mr. M. A. Wisselink

1 Inleidende opmerkingen

Als onderdeel van verdragsonderhandelingen - alsook bijvoorbeeld in het kader van het harmonisatiestreven in de E.E.G. - pleegt ook de vraag ter sprake te komen, welke methode ter voorkoming van dubbele belasting te prefereren valt.

Met name is dit belangrijk in het geval waarin een bedrijf van een natuurlijk persoon of rechtspersoon in land A een filiaal (vaste inrichting) in land B heeft, en in het geval waarin een rechtspersoon in land A (meestal een naamloze vennootschap) in land B een dochteronderneming bezit als aparte juridische entiteit (als 100% deelneming of als een meerderheidsdeelneming).

Twee hoofdsystemen vallen hier te vermelden, te weten de angelsaksische creditmethode en de vrijstellingsmethode (exemptiemethode) van welke laatste methode als voorbeeld kan dienen de Nederlandse eenzijdige regeling ter voorkoming van dubbele belasting. Het kernpunt van het creditsysteem is de verrekening van de in het buitenland geheven belasting. De exemptiemethode stelt in beginsel dat gedeelte van de totale in het woon- of vestigingsland te heffen belasting vrij hetwelk aan het buitenlandse inkomen kan worden toegerekend.

2 Globale aanduiding van beide methoden

a. Als voorbeeld van de creditmethode wordt hieronder de creditmethode van de Verenigde Staten van Amerika genomen.
De buitenlandse belasting op het buitenlandse inkomen wordt verrekend met (afgetrokken van) de eigen belasting die in dit systeem in beginsel onverkort verschuldigd blijft over het gehele „world-wide-income", dus *inclusief* het buitenlandse gedeelte daarvan. Het buitenlandse inkomen is dus in beginsel en per definitie niet vrijgesteld. De aftrek van de in het buitenland geheven belasting wordt echter beperkt tot de eigen d.w.z. de Amerikaanse belasting die aan het buitenlandse inkomen kan worden toegerekend. De belastingplichtige heeft hierbij de keuze tussen twee varianten.
Er bestaat de z.g. „per country"-limitation, en de „overall"-limitation. De U.S. Master Tax Guide 1971, Commerce Clearing House, Inc., publishers of topical law reports, geven op blz. 475 het volgende vereenvoudigde voorbeeld: Een „domestic" (naar V.S.-recht opgerichte) corporation heeft $ 1,000.– inkomen uit land A, dat 40% daarover heft, $ 1,000.– inkomen uit land B dat 60% daarover heft, en nog eens $ 1,000.– inkomen uit het bedrijfsdeel in de V.S. Het V.S. corporation-tax-tarief wordt gesteld op 48%.

Als de „per country"-limitation wordt verkozen levert dit de volgende uitkomst op. Het maximum deel der te verrekenen buitenlandse belasting is zowel voor land A als land B:

$$\frac{\$\ 1{,}000.-\ \text{(buitenlands inkomen land A of land B)}}{\$\ 3{,}000.-\ \text{(totaal inkomen)}} \times 48\%\ \text{van}\ \$\ 3{,}000.-\ (\$\ 1{,}440.-) = \$\ 480.-$$

Daar in land A minder dan $ 480.– aan belasting is geheven, is de geheven belasting in zijn geheel verrekenbaar: $ 400.–
De belasting van land B is echter niet voor $ 600 verrekenbaar, maar slechts voor: $ 480.–
totaal $ 880.–

Als de „overall"-limitation wordt toegepast, is de uitkomst van het maximum te verrekenen bedrag op basis van de eigen Amerikaanse belastingheffing:

$$\frac{\$\ 2{,}000.-\ \text{(inkomen land A plus land B)}}{\$\ 3{,}000.-\ \text{(totaal inkomen)}} \times \$\ 1{,}440.- = \$\ 960.-$$

Daar dit bedrag van $ 960.– blijft beneden de „overall" in het buitenland geheven belasting van $ 400.– plus $ 600.– = $ 1,000.– is deze $ 960.– geheel verrekenbaar.
In dit geval is dus de „overall"-limitation te verkiezen.

Wanneer er in een van beide of beide landen in voormeld voorbeeld verlies wordt geleden, heeft dit de volgende consequenties:

Geval A
Zowel land A als land B lijdt een verlies van stel $ 200.–. In dit geval komt men niet toe aan verrekening van buitenlandse heffingen, omdat deze ontbreken.

Geval B
Land A behaalt wederom $ 1,000.– inkomen, maar land B lijdt een verlies van $ 500.–. Het totale inkomen is dus $ 1,000.– plus $ 1,000.– minus $ 500.– = $ 1,500.–.

a. „Per country"-limitation
Land A. Dit land heft 40% over $ 1,000.– = $ 400.–

De formule wordt: $\frac{\$\ 1{,}000.-}{\$\ 1{,}500.-} \times 48\%$ van $ 1,500.– = $ 480.–

De heffing van land A, $ 400.– is dus in zijn geheel verrekenbaar.

Land B. Er is geen heffing. De vraag naar de verrekening speelt dus niet. Aan Amerikaanse heffing blijft over:

48% van $ 1,500.– =	$ 720.–
te verrekenen belasting land A	$ 400.–
	$ 320.–

B. „overall"-limitation
De formule wordt:

$$\frac{\$\ 1{,}000.- \text{ minus } \$\ 500.-}{\$\ 1{,}500.-} \times 48\% \text{ van } \$\ 1{,}500.-$$

$$= \frac{\$\ 500.-}{\$\ 1{,}500.-} \times \$\ 720.- = \$\ 240.-$$

Aan Amerikaanse heffing blijft over:

48% van $ 1,500.– =	$ 720.–
te verrekenen buitenlandse heffing:	$ 240.–
	$ 480.–

De „overall"-limitation is in dit geval nadeliger.

b. Als voorbeeld voor een vrijstelling- of exemptiemethode kan de Nederlandse eenzijdige regeling, die zowel voor de inkomstenbelasting (en vermogensbelasting) van natuurlijke personen alsook voor de vennootschapsbelasting voor lichamen geldt, dienen. Een Nederlandse binnenlands belastingplichtige is vrijgesteld van de belasting (inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting) die betrekking heeft op het buitenlandse inkomens- of winstdeel.

Bij de technische uitwerking van de vrijstelling is hoofdzakelijk gedacht aan de werking van het progressieve inkomstenbelastingtarief. Men kon kiezen uit drie systemen: vrijstelling van de top van het belastbare inkomen voorzover gelijk aan het buitenlandse inkomen, een dito vrijstelling van de voet van het belastbare inkomen, en de z.g. evenredigheidsmethode. De evenredigheidsformule is gekozen in artikel 3 van de Nederlandse eenzijdige regeling. Dit houdt in, dat het gedeelte van de belasting over het (totale) belastbare inkomen niet wordt geheven hetwelk de uitkomst vormt van de volgende formule:

$$\frac{\text{buitenlands onzuiver inkomen}}{\text{totaal onzuiver inkomen minus compensabel verlies voorzover bestaand uit negatief onzuiver inkomen (d.i. exclusief persoonlijke verplichtingen, buitengewone lasten, en aftrekbare giften).}} \times$$

× de belasting over het totale belastbare inkomen.

Voorzover de teller groter is dan de noemer, kan niet van de formule worden geprofiteerd omdat men nooit meer dan het totale belastbare inkomen vrijgesteld krijgt. Het overschot van de teller mag naar de teller van een of meer

van de volgende zes jaren worden overgebracht. Indien en voorzover de teller negatief is, wordt dit in mindering gebracht op de positieve teller (s) van een of meer van de volgende zes jaar.

3 Vergelijkende opmerkingen

a. De situatie van een natuurlijk persoon-ondernemer wonend in land A die aldaar aan een progressieve inkomstenbelasting is onderworpen en die tevens een bedrijfsgedeelte (vaste inrichting) in land B heeft.

Voorbeeld
X heeft in land A in totaal een belastbaar inkomen van *f* 100.000,–. Het inkomstenbelastingtarief daarover wordt gesteld op het Nederlandse tarief 1972 tariefgroep II. Hij heeft *f* 50.000,– winst uit het buitenlandse bedrijfsdeel in land B (een vaste inrichting aldaar). Het winstbelastingtarief van land B wordt achtereenvolgens gesteld op 20%, 40% en 60%.

Creditmethode

inkomstenbelasting over *f* 100.000,– =	*f* 50.398,–
credit 20% van *f* 50.000,– =	*f* 10.000,–
blijft:	*f* 40.398,–

Exemptiemethode met evenredigheidsformule

$$\frac{f\ 50.000,-}{f\ 100.000,-} \times f\ 50.398,- = f\ 25.199,-$$

Derhalve blijft aan inkomstenbelasting *f* 50.398,– – *f* 25.199,– = *f* 25.199,–

Vergeleken met de creditmethode is er in dit geval bij 20% buitenlandse heffing dus een voordelig verschil van *f* 40.398,– – *f* 25.199,– = *f* 15.199,–

Bij 40% buitenlandse heffing blijft bij de creditmethode aan binnenlandse heffing over:

	f 50.398,–
‾/-	*f* 20.000,–
	f 30.398,–

Vergeleken met de creditmethode geeft de exemptiemethode met de evenredigheidsformule dan dus nog een voordelig verschil van
f 30.398,– – *f* 25.199,– = *f* 5.199,–.

Bij 60% buitenlandse heffing werken beide methoden gelijk, omdat aangenomen wordt, dat de credit beperkt blijft tot het bedrag van de eigen heffing, in het gegeven voorbeeld is dit circa 50%.

De konklusie is duidelijk: bij relatief lage buitenlandse winstbelastingtarieven, en hoge progressie in het binnenlandse inkomstenbelastingtarief is de exemptiemethode werkend met een evenredigheidsformule aanmerkelijk voordeliger dan de creditmethode. Dit betekent, dat de ondernemers in een land, dat de voormelde exemptiemethode gebruikt, met name in ons land, in het andere land betere concurrentiemogelijkheden hebben dan wanneer men alleen de lage buitenlandse heffing gecrediteerd zou krijgen. Men heeft dan met name betere concurrentiemogelijkheden jegens de direkt in het land met de lage tarieven gevestigde en opererende bedrijven, die immers slechts met stel 20% winstbelasting te rekenen hebben. (Een voorbeeld daarvan is het Zwitserse kanton Zug met circa 20%.) Ik merk hierbij op, dat er per saldo ook een laag tarief kan bestaan wanneer er in een land faciliteiten bestaan ten aanzien van de grondslagen van de winstberekening, bijvoorbeeld investeringsaftrek en/of objectieve vrijstellingen.

b. De situatie van een rechtspersoon-ondernemer gevestigd in land A aldaar onderworpen aan een proportionele winstbelasting en die tevens in land B een bedrijfsgedeelte (vaste inrichting) heeft.

Voorbeeld
N.V. X. heeft in totaal ƒ 100.000,– winst, te belasten met 48% vennootschapsbelasting. De N.V. heeft ƒ 50.000,– winst uit het buitenlandse bedrijfsdeel (een vaste inrichting in land B). Het tarief in land B wordt achtereenvolgens gesteld op 20% en 55%.

Creditmethode

Bij 20%:	48% van ƒ 100.000,– =	ƒ 48.000,–
	af: 20% van ƒ 50.000,–	ƒ 10.000,–
	blijft heffing in land A	ƒ 38.000,–
	in land B is geheven 20% van ƒ 50.000,–	ƒ 10.000,–
	heffing totaal	ƒ 48.000,–

(i.c. wordt dus over de totale winst 48% belasting geheven. Van de ƒ 50.000,– winst, behaald in land B, resteert dus 52% of ƒ 26.000,–)

Bij 55%:	48% van ƒ 100.000,–	ƒ 48.000,–
	af: 48%[1]) van ƒ 50.000,–	ƒ 24.000,–
	blijft heffing in land A	ƒ 24.000,–
	in land B is geheven 55% van ƒ 50.000,–	ƒ 27.500,–
	heffing totaal	ƒ 51.500,–

(Hier resteert van de in land B behaalde winst 45% of ƒ 22.500,–)

[1]) De minimum hoogte voor de credit is het eigen heffingspercentage.

Exemptiemethode

Bij 20%:	$\frac{f\ 50.000,-}{f\ 100.000,-} \times f\ 48.000,-$	f 24.000,–
	geheven is in land B	f 10.000,–
	heffing totaal	f 34.000,–

(Voordelig verschil met creditmethode f 38.000,– – f 24.000,– = f 14.000,–. Van de in land B behaalde winst resteert i.c. dus f 40.000,–)

Bij 55%:	Hier blijft ook over aan eigen heffing	f 24.000,–
	geheven is in land B	f 27.500,–
	heffing totaal	f 51.500,–

(Hier resteert van de in land B behaalde winst f 22.500,–. Zoals bij de creditmethode)

Conclusie: Bij gelijk of hoger buitenlands tarief werken beide methoden gelijk.

Ook in dit voorbeeld geldt de opmerking dat de creditmethode bij lager buitenlands tarief uit concurrentie-oogpunt nadeliger is. Een uitsluitend in land B gevestigde onderneming houdt bij een winst van f 50.000,– na 20% belasting over f 50.000,– – f 10.000,– = f 40.000,–.

Bij de creditmethode houdt - zoals uit vorenstaand voorbeeld blijkt - de concurrent N.V. X van de in land B behaalde winst van f 50.000,– slechts 52% of f 26.000,– over.

Bij de exemptiemethode is dit f 40.000,–, zodat zich daarbij geen concurrentieverstoring voordoet.

Er blijken dus grote verschillen te bestaan. Men zou kunnen stellen dat de creditmethode in feite concurrentievervalsend werkt en dat daardoor vestiging van filialen in „goedkope" belastinglanden door bijvoorbeeld een U.S.A.-onderneming wordt bemoeilijkt. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn ten aanzien van een ontwikkelingsland met lage winstbelastingtarieven.

c. De situatie van een rechtspersoon-ondernemer gevestigd in land A aldaar onderworpen aan een proportionele winstbelasting die in land B een 100%- of een meerderheidsdochteronderneming bezit.

In dit geval spelen nieuwe elementen mee, namelijk de kwestie van de bronheffingen op de dividenden die de dochteronderneming in land B aan haar moeder in land A (eventueel) uitkeert, en de kwestie van de deelnemingsvrijstelling die voor de moeder kan gelden ten aanzien van de door haar van over de grenzen ontvangen dividenden. Het is nu zo, dat de creditmethode zoals die met name door de U.S.A. wordt toegepast in samenhang daarmee *geen* deelnemingsvrijstelling kent voor dividend door een U.S.A.-moeder ontvangen van een buitenlandse dochter. De buitenlandse bronheffingen terzake van de buitenlandse deelnemingen worden in beginsel erkend. De Nederland-

se exemptiemethode daarentegen is wel gecombineerd met de deelnemingsvrijstelling over de grenzen heen, en poogt in samenhang daarmee de buitenlandse bronheffing op het uitgekeerde dividend tot 5% of tot nihil terug te brengen. Een goed voorbeeld daarvan is de verhouding Nederland-Zwitserland op dit punt.

Voorbeeld
De N.V. in land A (stel een Nederlandse N.V.) is onderworpen aan 48% vennootschapsbelasting over ƒ 50.000,– winst. In land B (stel kanton Zug Zwitserland) heeft zij een 100% dochter die aldaar aan 20% vennootschapsbelasting is onderworpen over eveneens ƒ 50.000,– – winst.

Hantering van de creditfilosofie betekent hier het niet toestaan van de deelnemingsvrijstelling over de grenzen heen, dit in tegenstelling tot de exemptiemethode.

Geen deelnemingsvrijstelling:

heffing in land A: 48% over ƒ 90.000,–, dit is inclusief ƒ 40.000,– van land B ontvangen dividend (totale winst van ƒ 50.000,– na 20% winstbelasting) ƒ 43.200,–
heffing in land B: 20% over ƒ 50.000,– ƒ 10.000,–
totaal: ƒ 53.200,–

Wel deelnemingsvrijstelling:

heffing land A: 48% over ƒ 50.000,– = ƒ 24.000,–
heffing land B: 20% over ƒ 50.000,– = ƒ 10.000,–
totaal ƒ 34.000,–

(De bronheffingen worden in dit voorbeeld eenvoudigheidshalve verwaarloosd)

4 Nadere vergelijking van de twee systemen

a. Beginselrechtelijke vergelijking

De angelsaksische creditmethode steunt op het principe, dat het in het buitenland verkregen inkomen evenzeer als het binnenlands inkomen onder de heffingsbevoegdheid van de inwonerstaat, de staat van vestigingsplaats, of de staat waarvan men de nationaliteit bezit, valt. Het buitenlands inkomen mag niet worden vrijgesteld omdat anders de gelijkheid tussen belastingplichtigen die alleen binnenlands inkomen hebben, en die eenzelfde inkomen hebben maar dan zowel uit binnenlandse als buitenlandse bron, zou worden verstoord. Dit is het z.g. „equality"-beginsel. De vrijstellingsmethode daarentegen respekteert in beginsel de „Steuerhoheit" van het andere land.

Men behoort in die visie alleen het inkomen dat op het eigen territoir is verkregen te belasten. Het buitenland heeft uitsluitend recht op heffing

over op haar territoir opgekomen inkomen. Het principe dat het territoir van een ander land wordt geëerbiedigd vindt men ook in het strafrecht dat in beginsel alleen toepasselijk is voor strafbare feiten begaan in Nederland. Er bestaan nog meer voorbeelden; deze behoeven op deze plaats geen verdere vermelding. In die visie is het in beginsel van geen belang volgens welke grondslagen en volgens welk tarief het andere land heft. In de creditmethode wordt wel acht geslagen op met name het buitenlandse tarief, zij het dat de creditering gelimiteerd pleegt te zijn tot de eigen belasting aan het buitenlandse inkomen toe te rekenen, en dan veelal via een evenredigheidsformule. Deze soms identieke technische uitwerking doet echter aan de principieel verschillende uitgangspunten niets af. (Ik moge mij op deze plaats een psychologische zijsprong veroorloven: De Amerikaan vindt, dat elk inkomen of elke winst door een Amerikaan buiten de U.S.A. behaald Amerikaans inkomen is en blijft. De zelfbewuste Amerikaanse zakenman beschouwt de hele wereld als zijn werkterrein, en trekt eenvoudig een lokale heffing die hij ergens ontmoet van zijn eigen belasting over hetzelfde inkomen af.
De Nederlander (en misschien geldt dit ook voor andere Europeanen) kan als klein land en tevens na de eeuwenlange Europese twisten niet zo losjes met de eigen en andermans souvereiniteit omspringen. Hij eerbiedigt de belasting-souvereiniteit van een ander land, laat de buitenlandse heffing in wezen voor wat zij is, en probeert de internationale dubbele belasting via de exemptiemethode in eigen belastingsysteem te regelen.).

b. *Vergelijking uit concurrentie-oogpunt*
De creditmethode zou men de methode van grote landen kunnen noemen voor wie export geen levensnoodzaak is, voor wie het niet zo belangrijk is om vestigingen van eigen bedrijven in het buitenland fiscaal te stimuleren. Als dat al de bedoeling zou zijn, dan is het creditsysteem zonder deelnemingsvrijstelling over de grenzen heen er in elk geval niet de juiste methode voor. Een klein land als Nederland kan zich een dergelijk fiscaal systeem niet veroorloven. Wij hebben perse een internationaal werkende deelnemingsvrijstelling nodig, gecombineerd met het terugdringen van buitenlandse bronheffingen op uitgekeerd dividend. De politiek van ons land is er in de eerste plaats op gericht om onze internationaal werkende bedrijven zo gunstig mogelijk te behandelen, en bij een land als de U.S.A. is dat in beginsel niet zo, haar belastingwetgeving is in beginsel isolationistisch op dit punt. Een voorbeeld daarvan is zoals gezegd het ontbreken van de internationaal werkende deelnemingsvrijstelling in de U.S.A.-wetgeving, en voorts het belasten in sommige gevallen van *niet* door een buitenlandse dochteronderneming uitgekeerde aldaar behaalde winst, het z.g. subpart. F-income. Dit houdt in het kort gezegd in - ik werk dit hier niet verder uit - dat z.g. passief inkomen van de buitenlandse dochtermaatschappij geacht wordt winst te zijn direkt door de moedermaatschappij in de U.S.A. behaald, en op die grond ook in de U.S.A. wordt belast. Een voorbeeld van dit passieve inkomen van de dochter is verkoop winst door die dochter behaald bij verkoop aan een onderneming die van hetzelfde concern deel uitmaakt.

c. *Conclusie*

De exemptiemethode gecombineerd met de deelnemingsvrijstelling ingeval er buitenlandse dochterondernemingen als aparte juridische entiteiten zijn, is uit concurrentie-oogpunt en uit beginseloogpunt te prefereren boven de creditmethode gecomplementeerd met het ontbreken van de deelnemingsvrijstelling. Dit geldt met name voor een klein land als Nederland in zijn verhouding tot de U.S.A. en tot zijn E.E.G.-partners.